

В. Г. ЖИЛА, проф.

(Міжрегіональна Академія управління персоналом, м. Київ)

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГАЛУЗЕЙ СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНОЇ СФЕРИ

Наукові праці МАУП, 2003, вип. 8, с. 183–184

Практичне управління державним фінансуванням охорони здоров'я і освіти охоплює сукупність форм і методів цілеспрямованого впливу держави на формування і використання централізованих ресурсів, що є в розпорядженні державних органів управління охороною здоров'я і освітою.

Управління фінансуванням цих галузей ґрунтується на економічних закономірностях розвитку суспільства і розподілу валового внутрішнього продукту та національного доходу між державою й суб'єктами господарської діяльності, державою і населенням, галузями економіки і територіями. Управління державним фінансуванням включає об'єкт і суб'єкт управління.

Об'єктом управління є централізовані та децентралізовані фонди фінансових ресурсів, що створюються і використовуються в усіх ланках охорони здоров'я й освіти.

Суб'єкт управління — це фінансові підрозділи, зосереджені в міністерствах охорони здоров'я, науки і освіти, відомствах, об'єднаннях, закладах і установах державної форми власності, апараті Міністерства фінансів і місцевих фінансових органів, відповідних контрольно-ревізійних органах. Усі зазначені підрозділи фінансового апарату двох галузей соціально-культурної сфери мають певні функції, сферу впливу на фінансові відносини в цих галузях. Водночас слід виокремити загальні методи управління державним фінансуванням, до яких належать фінансове прогнозування, регулювання, стимулювання та контроль.

Прогнозування посідає провідне місце в управлінні державним фінансуванням. У процесі прогнозування оцінюється стан фінансів у галузі, виявляються можливості збільшення фінансових ресурсів, їх найефективнішого використання. При

прогнозуванні використовується великий обсяг інформації, що дає змогу глибше оцінювати ситуацію, що склалася, і на цій основі прийняти обґрунтовані рішення.

В умовах становлення ринкової економіки фінансове прогнозування передбачає застосування широкого арсеналу прийомів і методів. Насамперед це вільні ціни, попит і пропозиції, ринок капіталів, конкуренція тощо. При цьому мають бути враховані вимоги ринку: швидка зміна кон'юнктури, можливості додаткового перерозподілу ресурсів через фінансові установи.

Фінансове регулювання як елемент управління застосовується для підтримання раціональної структури розподілу фінансових ресурсів з використанням різноманітних інструментів впливу. Це, зокрема, податки, дотації, різноманітні виплати, за допомогою яких держава досягає поставлених цілей і згладжує ті явища у функціонуванні галузей, які не можуть бути вирішені суто ринковим механізмом.

Стимулювання в системі управління покликано забезпечити розвиток явищ і процесів, що мають на цьому етапі пріоритетне значення або за інших умов недостатньо сприятливі умови для саморозвитку. Використовуючи фінансові методи, держава передусім через пільги щодо податків, пільгове кредитування створює сприятливі умови для їх розвитку.

Контроль як елемент управління здійснюється у процесі прогнозування, регулювання та стимулювання і уможливорює виявлення відхилень фактичного використання фінансових ресурсів від передбачуваного програмами, бюджетом, а також резервів зростання фінансових ресурсів, спрямувати їх використання в найраціональнішому напрямі.

Організаційну і методичну роботу з управління фінансуванням соціально-культурної сфери здійснює Міністерство фінансів України. Повноваження і основні функції цього міністерства визначаються Положенням про Міністерство фінансів України, яке затверджує Кабінет Міністрів України.

Центральний апарат Міністерства фінансів України забезпечує реалізацію державної фінансової політики, розробляє конкретні методи впливу на ефективність використання фінансових ресурсів соціально-культурної сфери. Це досягається розробкою спільного з Міністерствами економіки та з питань європейської інтеграції України зведеного фінансового балансу держави і використанням його показників для складання бюджетів галузей соціально-культурної сфери.

Успішне фінансування галузей соціально-культурної сфери можливе за наявності правової основи. Для її формування Міністерство фінансів України розробляє проекти нормативних документів з питань бюджетів галузей соціально-культурної сфери. На їх основі відповідні міністерства розробляють інструкції про порядок застосування положень цих документів у відповідних економічних умовах.

До найважливіших функцій Центрального апарату Міністерства фінансів України щодо забезпечення державними фінансовими ресурсами галузей соціально-культурної сфери належать організація роботи зі складання і виконання їх бюджетів; методичне керівництво роботою в бюджетному, фінансовому плануванні, фінансуванні галузей, підготовка інформаційних матеріалів і доповідей Кабінету Міністрів України про хід виконання бюджетів галузей соціально-культурної сфери.

Важливими напрямками роботи Міністерства фінансів України є надання методичної і практичної допомоги міністерствам охорони здоров'я, ос-

віти і науки з фінансових питань, впровадження ринкових відносин, а також місцевим фінансовим органам в організації їх роботи. Апарат міністерства здійснює методичне керівництво фінансовим (бухгалтерським) обліком, встановлює порядок ведення обліку і складання звітності з виконання бюджетів галузей соціально-культурної сфери та їх одиниць.

Місцеві фінансові органи включають Міністерство фінансів Автономної Республіки Крим, об'єднані міські фінансові управління, районні фінансові відділи. Щодо забезпечення державними ресурсами підпорядкованих установ і закладів охорони здоров'я, науки і освіти місцеві фінансові органи розробляють проекти зведених балансів фінансових ресурсів для відповідних територій і на їх основі створюють бюджети відповідних рад народних депутатів. Згідно із затвердженими в бюджетах напрямами ці органи фінансують структурні підрозділи місцевої системи соціально-культурної сфери.

За даними статистичних і фінансових звітів, аналітичними і прогнозними розрахунками місцеві фінансові органи аналізують економічне і фінансове становище підпорядкованих їм підрозділів системи соціально-культурної сфери, формують банк відповідних даних з метою вишукування та мобілізації фінансових ресурсів для забезпечення потреб місцевих закладів охорони здоров'я, освіти та інших галузей соціально-культурної сфери.

Література

1. Василик О. Д., Павлюк К. В. Державні фінанси України. — К.: НІОС, 2002.
2. Єпіфанов А. О., Сало І. В., Д'яконова І. І. Бюджет і фіскальна політика України. — К.: Наук. думка, 1997.
3. Юрій С. І., Бескид Й. М. Бюджетна система України. — К.: НІОС, 2000.